

Informace o zavedení a využívání kanálů a postupů pro interní oznamování

podle ustanovení čl. 7 odst. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937

ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie

V souladu s čl. 7 odst. 3 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019* (dále jen „Směrnice“) Vám Okresní soud v Ústí nad Orlicí jako povinný subjekt podává informaci o zavedení a využívání kanálů a postupů pro interní oznamování, včetně postupů pro přijímání následných opatření (dále jen „vnitřní oznamovací systém Okresního soudu v Ústí nad Orlicí“, nebo „vnitřní oznamovací systém“) dle příslušné Směrnice, která zahrnuje taktéž označení příslušné osoby pověřené k přijímání a prošetřování oznámení o protiprávním jednání (dále jen „příslušná osoba“).

Komu je vnitřní infromační systém určen?

Tento oznamovací systém je určen fyzickým osobám (mj. zaměstnancům a soudcům Okresního soudu v Ústí nad Orlicí), které se v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností dozvěděli o protiprávní činnosti v rozsahu působnosti Okresního soudu v Ústí nad Orlicí, která porušuje právní předpis spadající do jedné z oblastí vymezených Směrnicí.

Kde lze oznámení podat?

Oznámení lze podat příslušné osobě, kterou je v rámci vnitřního oznamovacího systému Okresního soudu v Ústí nad Orlicí správkyně pro kybernetickou bezpečnost Krajského soudu v Hradci Králové (v případě nepřítomnosti této osoby vykonává činnost příslušné osoby bezpečnostní ředitel uvedeného soudu).

Jak lze oznámení podat:

Telefonicky na linku: 498 016 118

e-mailem na adresu: oznameni@ksoud.hrk.justice.cz

osobně po předchozí písemné nebo telefonické domluvě s příslušnou osobou

V případě ústního oznámení (tj. osobní nebo telefonický rozhovor) pořídí příslušná osoba jeho zvukovou nahrávku nebo přepis. Odmítne-li oznamovatel pořízení nahrávky nebo přepisu, nesmí je příslušná osoba pořídít. V takovém případě bude o podaném oznámení učiněn pouze písemný záznam, který bude věrně zachycovat podstatu ústního vyjádření a co do obsahu odpovídat náležitostem protokolu podle § 18 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Stejný postup se uplatní také tehdy, jestliže není možné z technického důvodu pořídít zvukovou nahrávku oznámení. Jak v případě pořízení přepisu oznámení, tak v případě sepsání záznamu o oznámení bude oznamovateli umožněno, aby se k němu vyjádřil a toto vyjádření se k přepisu či záznamu přiloží.

Upozornění: Jestliže oznamovatel podá oznámení prostřednictvím jiných interních komunikačních kanálů než shora výslovně uvedených (např. prostřednictvím datové schránky a podatelny), Okresní soud v Ústí nad Orlicí nemůže garantovat ochranu totožnosti oznamovatele a informací uvedených v oznámení v souladu se Směrnicí.

Pro oznámení podezření na protiprávní jednání lze využít i další komunikační kanály:

1. Externí oznamovací systém Ministerstva spravedlnosti (<https://oznamovatel.justice.cz/>).
2. Oznamovatel má v souladu se Směrnicí možnost podat oznámení uveřejněním (například prostřednictvím sociální sítě, příspěvku v médiích či na internetových stránkách). Uveřejnění by však mělo být využíváno pouze ve výjimečných případech definovaných Směrnicí, kdy není možné dosáhnout účelu oznámení využitím standardních kanálů (vnitřního oznamovacího systému či externího oznamovacího systému). Naplnění podmínek pro uveřejnění oznámení bude záležet na subjektivním posouzení oznamovatele, nicméně vyjde-li později najevo, že podmínky v daném případě naplněny nebyly, bude oznamovatel za své jednání odpovědný podle příslušných právních předpisů (v rovině soukromoprávní se vůči němu může dotčená osoba dovolávat nároků vyplývajících zejména z práva na ochranu osobnosti a v rovině veřejnoprávní by se mohlo jednat např. o postih pro trestný čin pomluvy podle § 184 trestního zákoníku, krivého obvinění podle § 345 trestního zákoníku nebo šíření poplašné zprávy podle § 357 trestního zákoníku).
3. U podezření ze spáchání některého z trestných činů neuvedených v § 368 trestního zákoníku (podání oznámení dle Směrnice nezbavuje oznamovatele oznamovací povinnosti dle daného ustanovení trestního zákona), či podezření ze spáchání přestupku má oznamovatel na výběr, zda toto učiní prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému, externího oznamovacího systému, nebo přímo orgánu veřejné moci příslušného k přijímání oznámení podle jiných právních předpisů (v případě trestního oznámení jde o policejní orgán a státního zástupce, v případě oznámení přestupku jde o věcně a místně příslušný správní orgán), když pouze uvedené orgány jsou kompetentní k posouzení skutečnosti, zda došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu, nebo přestupku.

Oznamovatel by měl v ideálním případě postupovat tak, že své oznámení podá nejprve interně u instituce (nejčastěji svého zaměstnavatele), v jejíž působnosti či proti jejímž zájmům jednání směřuje. Takový postup je oboustranně výhodný. Daná instituce má možnost na zjištěná podezření bezprostředně reagovat mnohem efektivněji nežli jiné orgány a zabránit tak hmotným škodám či poškození své pověsti. Tento postup je výhodný i pro oznamovatele, který dosáhne vyřešení problému s minimálním právním rizikem vyplývajícím např. z neoprávněného uveřejnění oznámení. V případě, že takovýto interní oznamovací kanál není funkční nebo se oznamovatel domnívá, že jeho oznámení nebude prošetřeno, nebude chráněna jeho identita a hrozila by mu odvetná opatření ze strany zaměstnavatele, má možnost své oznámení také podat přímo prostřednictvím externího oznamovacího systému, který zřídilo Ministerstvo spravedlnosti. Podání oznámení tímto způsobem není podmíněno podáním oznámení prostřednictvím interního oznamovacího systému. V rámci Ministerstva spravedlnosti jsou oba tyto oznamovací systémy odděleny.

Informace před podáním oznámení

Jaké povinnosti má oznamovatel?

Oznamující osoba by vzhledem k okolnostem a informacím, které má k dispozici v době oznámení, měla mít pádný důvod se domnívat, že jí oznamované či zveřejňované skutečnosti jsou autentické a pravdivé. Nelze tedy oznamovat skutečnosti vědomě nepravdivé. Takové jednání může být sankcionováno.

Při získání dokladů dokládajících oznamované skutečnosti by se oznamovatel neměl dopustit jednání, které by mohlo mít charakter trestného činu.

Oznamovatel by měl jednat ve veřejném zájmu a v dobré víře, že jím podávané oznámení se opírá o věrohodná fakta a skutečnosti.

Oznamovatel by měl být schopen identifikovat, jaké oblasti se protiprávní jednání týká (viz níže oblasti protiprávních jednání a výjimky z možnosti oznámení) a promyslet, jaké ověřitelné informace o ohlašovaném protiprávním jednání může poskytnout. Rozsah a kvalita poskytovaných informací mohou pozitivně ovlivnit způsob prošetření oznámení.

Jaké protiprávní jednání lze oznámit:

Ve veřejném sektoru se velmi často hovoří o „oznamování korupce“, ale jedná se o fakticky velmi nepřesné zúžení oblasti, které se oznámení může týkat a u níž je jejích oznamovatelem dle Směrnice poskytována ochrana.

Směrnice pro tento účel uvádí tyto oblasti:

- zadávání veřejných zakázek
- finanční služby, produkty a trhy a předcházení praní peněz a financování terorismu
- bezpečnost a soulad výrobků s předpisy
- bezpečnost dopravy
- ochrana životního prostředí
- radiační ochrana a jaderná bezpečnost
- veřejné zdraví
- ochrana spotřebitele
- ochrana soukromí a osobních údajů a bezpečnost sítí a informačních technologií
- porušení ohrožující finanční zájmy Unie podle článku 325 Smlouvy o fungování EU a blíže v příslušných opatřeních Unie
- porušení týkající se vnitřního trhu podle čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování EU, včetně porušení unijních pravidel hospodářské soutěže a státní podpory, jakož i porušení týkající se vnitřního trhu v souvislosti s jednáními, která porušují pravidla týkající se daně z příjmů právnických osob, nebo s mechanismy, jejichž účelem je získání daňové výhody, která maří předmět nebo účel příslušného práva v oblasti daně z příjmu právnických osob.

Výjimky z možnosti oznámení:

Z oznamování jsou vyňaty následující „chráněné“ informace:

1. Informace, které by mohly bezprostředně ohrozit podstatný bezpečnostní zájem České republiky a informace o činnosti zpravodajských služeb.
2. Skutečnosti, na které se vztahuje povinnost zachovávat ochranu utajovaných informací, nebo jejichž vyzrazení by zjevně mohlo ohrozit probíhající trestní řízení, a dále zvláštní skutečnosti podléhající ochraně podle zákona upravujícího krizové řízení.
3. Oznamovatel také nesmí porušit Směrnicí vymezenou povinnost mlčenlivosti při výkonu právních a lékařských profesí.

Oznamovatel, který poruší důvěrnost uvedených informací, nebo uvedené povinnosti mlčenlivosti, nenáleží ochrana dle Směrnice. Takový oznamovatel také může být postižen pro protiprávní jednání, kterého se tím dopustil.

Ochrana oznamovatele:

1. Na jakém právním základě je oznamovateli poskytována ochrana?

Ochrana oznamovatelů je s účinností od 17. 12. 2021 poskytována na základě Směrnice, která jak shora uvedeno rámcově vymezuje oblasti, s nimiž oznamované protiprávní jednání musí souviset. Předpokládá se, že Parlament ČR přijme návrh zákona, který ochranu oznamovatelů detailněji vymezí a v případě nutnosti budou podané informace doplněny, nebo upřesněny.

2. Kdo je oznamovatel a komu je poskytována ochrana?

Ochrana není omezena pouze na oznamovatele, kteří získali informace pro podání oznámení v rámci svého pracovněprávního vztahu, ale také na osoby samostatně výdělečně činné, společníky, osoby ve statutárních, řídicích nebo dozorcích orgánech, dobrovolníky, stážisty a osoby vykonávající činnost na základě smlouvy o poskytování dodávek, služeb, stavebních prací nebo jiné obdobné smlouvy. Ochrana se vztahuje rovněž na oznamovatele, kteří se o takovou činnost teprve ucházejí nebo ucházeli. Chráněny jsou i osoby, které jsou ve vztahu k oznamovatelům osobami blízkými, osobami, které oznámení umožnily nebo usnadnily a dále osoby, které jsou s oznamovatelem nějakým způsobem spojeny v pracovním kontextu.

3. Jak je chráněna identita oznamovatele?

Do vnitřního oznamovacího systému Okresního soudu v Ústí nad Orlicí je přístup umožněn pouze speciálně pověřeným zaměstnancům (tzv. příslušným osobám), kteří mají povinnost vždy chránit identitu oznamovatele. Totožnost oznamující osoby nesmí být sdělena bez jejího výslovného souhlasu nikomu dalšímu, povinnost zachovávat důvěrnost se netýká pouze totožnosti oznamující osoby, ale vztahuje se i na jakékoli další informace, z nichž by bylo možné přímo či nepřímo určit její identitu. Výjimkou z uvedeného pravidla je pouze situace, kdy totožnost oznamovatele bude nutné sdělit orgánům vyšetřujícím trestnou činnost, ovšem i o této skutečnosti musí být oznamovatel vyzooměn

4. Ochrana oznamovatele před odvetnými opatřeními

Právní řád nepřipouští žádná zákonná odvetná opatření za oznámení protiprávního jednání a naopak chrání oznamovatele. Zaměstnavatel, pro kterého oznamovatel vykonává práci nebo jinou obdobnou činnost, je povinen zabránit jakýmkoliv odvetným opatřením vůči oznamovatelům protiprávního jednání, včetně hrozby odvetných opatření nebo pokusů o ně.

Prošetření oznámení

1. Jak rychle bude oznámení vyřízeno?

Do 7 kalendářních dnů oznamovatel obdrží potvrzení, že oznámení bylo přijato a nejpozději do 3 měsíců od zaslání potvrzení obdrží vyzoomění o vyřízení oznámení.

2. Jak bude oznámení prošetřeno?

Po přijetí oznámení bude vždy posuzována důvodnost podaného oznámení a v případě, že je oznámení vyhodnoceno jako odůvodněné, budou pověřenou osobou Okresnímu soudu v Ústí nad Orlicí jako subjektu, kterého se oznámení týká, doporučena opatření k nápravě nebo předejití protiprávnímu stavu. V odůvodněných případech mohou být závěry prošetření postoupeny také jako podnět orgánům činným v trestním řízení nebo inspektorátům práce.

Ústí nad Orlicí dne 4.2. 2022

JUDr. Richard Ander
předseda Okresního soudu v Ústí nad Orlicí